

Notitie ‘Menstratieproducten toegankelijk maken’

Datum: 7 september 2021

Behandelend ambtenaar: Alice Tamminga

Portefeuillehouder: Peter Verschuren

Inleiding

De raad heeft op 8 juli 2021 de motie ‘Menstratieproducten toegankelijk maken’ aangenomen. Hierin heeft de raad het college gevraagd om in een notitie te de mogelijkheden voor de gemeente te schetsen voor een voorziening die menstruatiearmoede tegengaat. De notitie moet inzicht geven in de kosten en de mogelijke dekking. Voorafgaand aan de behandeling van de begroting voor 2022 moet de notitie aangeboden worden aan de raad. In de motie staat de voorziening van de gemeente Rotterdam als een goed voorbeeld genoemd en de raad wil graag een vergelijkbare voorziening in de gemeente Midden-Groningen. Met deze notitie geven wij invulling aan de motie.

Achtergrond menstruatiearmoede

In 2019 heeft platform De Bovengrondse een onderzoek¹ gedaan naar menstruatiearmoede in Nederland. Zij komen tot de volgende definitie van menstruatiearmoede: beperkte toegang hebben tot de middelen die vrouwen nodig hebben om veilig en comfortabel de menstruatie door te komen. De middelen hebben betrekking op toegang tot hygiëneproducten, goede sanitaire voorzieningen, basiskennis over menstruatie en informatie over gezondheidsproblemen rond de menstruatie.

Menstruatiearmoede krijgt nationaal en internationaal steeds meer aandacht, de maatschappelijke effecten van het probleem zijn ook groot. Een onderzoek van Plan International (2019)² wijst uit dat 1 op de 10 vrouwen in Nederland onvoldoende financiële middelen heeft om tampons of maandverband te kopen. Zonder hygiëneproducten kunnen vrouwen niet volwaardig meedraaien in de samenleving. Meisjes die niet beschikken over de juiste producten kunnen soms niet de deur uitgaan en moeten daardoor bijvoorbeeld school missen. Daarnaast is een goede verzorging en hygiëne essentieel tijdens de menstruatie. Onhygiënische omstandigheden en een gebrek aan producten vormen een bedreiging van de gezondheid. Het te lang dragen van tampons kan bijvoorbeeld bacteriële infecties zoals het toxic shock syndroom veroorzaken, dat dodelijk kan zijn.

Huidige Initiatieven in de gemeente Midden-Groningen

In de gemeente Midden-Groningen zijn er verschillende initiatieven op het gebied van menstruatiearmoede:

Onderzoek Rijksuniversiteit Groningen

¹ De Bovengrondse (2019). Rapport Onderzoek ‘Verkenning van menstruatie-armoede in Nederland’

² Plan International (2019). Schaamte bij menstruatie

Studenten van de Rijksuniversiteit Groningen hebben onderzoek gedaan naar menstruatiearmoede in onze gemeente. Zij hebben scholieren en docenten van het dr. Aletta Jacobs College gevraagd naar hun ervaringen en concluderen dat het onderwijs te weinig aandacht besteedt aan het doorbreken van menstruatietaboes. Het onderwijs richt zich vooral op het biologische aspect en niet op het sociaal-culturele aspect. Dit leidt tot een kennisgebrek over menstruatie en onvoldoende besef van menstruatiearmoede.

De RUG-studenten adviseren de gemeente om met het dr. Aletta Jacobs College een pilot op te zetten voor een educatieplan over menstruatiearmoede. Hierbij zou samengewerkt kunnen worden met het Menstruatie Voorlichtingsinstituut, de Aletta Jacobs School of Public Health (Rijksuniversiteit Groningen), zorgverleners van de GGD en het jongerenwerk. De gemeente kan de subsidiemogelijkheden verkennen om de pilot te financieren.

Bloedserieus Midden-Groningen

Bloedserieus Midden-Groningen is een initiatief van inwonster Jolanda Oest waarin gratis hygiëneproducten voor de menstruatie worden verstrekt aan de Voedselbank Midden-Groningen, het dr. Aletta Jacobs College, Jongerenwerk en 7 basisscholen in de gemeente. Dit initiatief is financieel mogelijk gemaakt door de Rotary Club Hoogezand en Etos Hooge Meeren. De Rotary heeft een bedrag van € 5.000 geschonken en de Etos een bedrag van € 500. Het totale bedrag van € 5.500 wordt als volgt ingezet:

- Het dr. Aletta Jacobs College ontvangt voor de komende 2 jaar menstruatieproducten van de Etos
- De Voedselbank ontvangt voor de komende 2 jaar menstruatieproducten van de Etos
- De 7 basisscholen en het jongerenwerk ontvangen elk een eenmalige schenking aan menstruatieproducten van € 100.

Essity in samenwerking met LINDA.foundation

Het in Hoogezand gevestigde bedrijf Essity houdt zich bezig met de productie en verkoop van hygiëneproducten in allerlei landen. Het bedrijf heeft een onderzoek gedaan onder 1.000 Nederlanders naar de toegankelijkheid van menstruatieproducten. Ook zij constateren dat jaarlijks bijna een kwart van de vrouwen thuisblijft van werk of school vanwege hun menstruatie. Ongeveer 10% geeft aan dat ze zich geen hygiëne producten kunnen veroorloven en 25% geeft aan dat er op school of op het werk geen toegang is tot schone en veilige toiletten.

Essity en de LINDA.foundation verstrekken aan ongeveer 100 basisscholen eenmalig een gratis pakket maandverband. De gemeente Midden-Groningen doet met twee basisscholen mee.

Mogelijkheden voor een voorziening in Midden-Groningen

We geven hieronder aan welke mogelijkheden er zijn om menstruatieproducten toegankelijker te maken en welke kosten hiermee gemoeid zijn. We betrekken hierbij het initiatief van Rotterdam. In Rotterdam krijgen kinderen van ouders met een laag inkomen jaarlijks een jeugdtegoed. Kinderen tussen de 12 en 18 jaar oud krijgen per jaar € 500. Dit bedrag kunnen ze besteden bij aangesloten

winkels en vervoersbedrijven. Meiden kunnen dit jeugdtegoed ook besteden aan menstruatieproducten

Mogelijkheid 1 Invoeren van het Rotterdamse initiatief in Midden-Groningen

Als we het Rotterdamse initiatief vertalen naar Midden-Groningen dan maken we het mogelijk voor meiden tussen de 12 en 18 jaar om via de webwinkel van het Meedoenfonds menstruatieproducten te kopen. Dit kunnen we eenvoudig doen door menstruatieproducten op te nemen in het aanbod van de webwinkel. Via de webwinkel van het Meedoenfonds kunnen mensen met een inkomen lager dan 125% van het sociaal minimum allerlei abonnementen, toegangsbewijzen etcetera aanschaffen voor meedoenactiviteiten. Schoolgaande kinderen tussen de 12 en 18 jaar maken aanspraak op:

- € 200 voor meedoenactiviteiten
- € 60 voor het kindbudget
- € 100 voor schoolkosten

Voordeel:

- Via het Meedoenfonds zijn de menstruatieproducten toegankelijk voor meiden van 12 tot 18 jaar in armoede.
- Ook volwassen vrouwen kunnen meedoentegoed van € 125 per jaar inzetten voor menstruatieproducten.
- De oplossing kan budgetneutraal worden ingevoerd.

Nadeel:

Uit onderzoek van De Bovengrondse (2019) blijkt dat vrouwen gemiddeld € 8 per maand besteden aan menstruatieproducten. Dat is € 96 per jaar. Als meiden hun meedoentegoed moeten besteden aan menstruatieproducten dan hebben zij veel minder te besteden voor meedoenactiviteiten. Hiermee ontstaat er een ongelijke situatie tussen jongens en meiden.

Mogelijkheid 2 Invoeren van het Rotterdamse initiatief in Midden-Groningen + het meedoentegoed voor meisjes verhogen.

We kunnen het mogelijk maken om menstruatieproducten aan te schaffen via het Meedoenfonds. Het nadeel is dat meiden dan veel minder budget hebben voor meedoenactiviteiten. We kunnen het meedoenfonds voor meiden verhogen met € 96. Dit extra bedrag zou dan alleen besteed mogen worden aan hygiëneproducten.

Voordeel:

- Via het Meedoenfonds zijn de menstruatieproducten toegankelijk voor meiden en ook voor vrouwen die te maken hebben met armoede.

- Meiden tot 18 jaar kunnen hun meedoentegoeden volledig inzetten voor meedoen-activiteiten.

Nadeel:

- We verstrekken ook een extra vergoeding van € 96 aan meisjes voor menstruatieproducten die mogelijk wel zelf in staat zijn om deze producten aan te schaffen.
- Er is een (structurele) uitzetting van het Meedoenfonds nodig om deze extra kosten te kunnen betalen. Er is geen financiële ruimte om deze kosten op te vangen. De uitzetting op jaarbasis voor kinderen van 9 tot 18 jaar is € 36.864 *

Vanzelfsprekend zijn er keuzes te maken. Zo kunnen we er voor kiezen om een lager aanvullend bedrag beschikbaar te stellen per meisje dan € 96,00.

* volgens de Minimascan van Stimulansz groeien 1.534 kinderen op in een gezin met een inkomen dat lager is dan 125% van het sociaal minimum. We gaan ervanuit dat de helft hiervan meisjes zijn. We nemen dan de leeftijdscategorie van 9 tot 18 jaar. We komen dan uit op 384 meiden.

Mogelijkheid 3 Brede verstrekking van menstruatiemateriaal op de scholen, het jongerenwerk en de Voedselbank.

We hebben ook een alternatief voor het initiatief van de gemeente Rotterdam.

Zoals eerder aangegeven gaat Bloedserius Midden-Groningen menstruatiemateriaal verspreiden met de bijdrage die ze heeft gekregen van de Rotary en de Etos. We kunnen het initiatief van Bloedserius Midden-Groningen structureel maken en aanvullen.

Het is lastig om te bepalen welke bijdrage op de openbare plekken nodig is om te voorzien in de behoefte van meiden en vrouwen. We hebben nog geen ervaringscijfers. Na een aantal jaren zou een evaluatie plaats moeten vinden om te bekijken of de bedragen aansluiten bij de werkelijke behoefte.

Bij het vaststellen van de mogelijke behoefte gaan we uit van de volgende uitgangspunten:

- We gaan er bij de benodigde bijdragen voor de scholen en het jongerenwerk vanuit dat de helft van de kinderen die opgroeien in een gezin met een inkomen tot 125% van het sociaal minimum te maken kan hebben met menstruatiearmoede en een beroep doet op deze voorziening.
- We houden rekening met een bijdrage van € 20,00 per jaar per kind dat geconfronteerd kan worden met menstruatiearmoede. We gaan er dus vanuit dat meisjes ook zelf producten kunnen aanschaffen.
- De Voedselbank heeft aangegeven dat ze een bijdrage nodig hebben van € 175 per maand.

	2021	2022	2023	2024 en verder
Bijdrage gemeente Midden-Groningen	0	8.660	9.460	11.060
Bijdrage Bloedserieus Midden-Groningen	1.600	2.400	1.600	0

De verdeling van de bedragen over de partijen zien we vanaf 2022 als volgt:

- Voedselbank: € 2.100 per jaar
- Basisscholen: € 4.000 per jaar te verdelen over alle scholen op basis van leerlingaantal
- Voortgezet Onderwijs: € 3.560 per jaar te verdelen over de 2 scholen op basis van leerlingaantal
- Jongerenwerk: € 1.400 per jaar

Voordeel:

- De kosten van deze voorziening zijn aanzienlijk lager dan oplossing 2.
- De producten zijn beschikbaar op de plaatsen waar ze echt nodig zijn.
- Dit initiatief richt zich op alle vrouwen tussen de 9 en 60 jaar.

Nadeel:

- We moeten bij deze oplossing goed nadenken over de wijze waarop we de menstruatieproducten verstrekken. Veel meiden zullen een drempel voelen om bv bij hun docent aan te kaarten dat ze extra producten nodig hebben. Hierover kunnen we uiteraard met de partners in gesprek.
- We bereiken op de scholen niet alle doelgroepkinderen. Niet alle kinderen gaan namelijk in Midden-Groningen naar school. Onze gemeente heeft geen vestigingen voor speciaal onderwijs.
- We moeten de verstrekking van het menstruatiemateriaal vormgeven als een subsidie aan de scholen, het jongerenwerk en de Voedselbank. We kunnen als gemeente vastleggen waar een partij aan moet voldoen om de subsidie te ontvangen. We kunnen echter geen partijen op voorhand uitsluiten van subsidie. Als er andere maatschappelijke organisaties zijn of komen die zich ook willen richten op het verstrekken van menstruatiemateriaal en ook voldoen aan de subsidievoorwaarden dan maken zij ook aanspraak op een bijdrage. We kunnen wel een bestedingsplafond van € 11.060 vaststellen en dit subsidiebedrag vervolgens verdelen onder alle partijen.
- Ook hiervoor is een (structurele) uitzetting nodig van de begroting. Er is binnen het Meedoenfonds geen financiële ruimte.

Overzicht structurele kosten van gemeentelijke bijdrage voor menstruatieproducten op jaarbasis	
Mogelijkheid 1 Rotterdamse initiatief	€ 0
Mogelijkheid 2 Rotterdamse initiatief + meedoenvergoeding meiden verhogen	€ 36.864
Mogelijkheid 3 brede verstrekking menstruatieproducten	€ 11.060

Wat gaan we als college in elk geval oppakken?

Op basis van dit onderzoek zien we als college een aantal kansen die we gaan benutten om menstruatiearmoede tegen te gaan:

We volgen het advies op van het studententeam van de Rijksuniversiteit Groningen op om meer bewustzijn te creëren voor het onderwerp. We gaan het onderwijs aansporen om in hun lesprogramma aandacht te besteden aan kennis over menstruatie en menstruatiearmoede. We willen hiervoor samenwerken met de GGD.

Verder gaan we menstruatiearmoede op de agenda van het Armoedepact zetten. We willen onderzoeken hoe we menstruatiearmoede eerder kunnen signaleren en welke mogelijkheden onze partners zien om dit probleem aan te pakken.

Het college is tot slot van mening dat ook het Rijk aan zet is om een oplossing voor menstruatiearmoede te vinden. Dit is namelijk een landelijk probleem. Onze gemeente kan dit niet op eigen kracht oplossen, zeker niet waar het gaat om een brede verstrekking van producten op scholen en openbare gelegenheden. Landen als Schotland en Engeland hebben al grote stappen gemaakt. Zo zijn in Schotland de sanitaire producten beschikbaar op openbare plaatsen als apotheken, buurthuizen, scholen en jeugdclubs. In Engeland en Nieuw-Zeeland worden de producten gratis verstrekt aan de scholen. We gaan daarom via de VNG aandacht vragen voor dit onderwerp en samen met andere gemeenten lobbyen voor wetgeving en financiering.